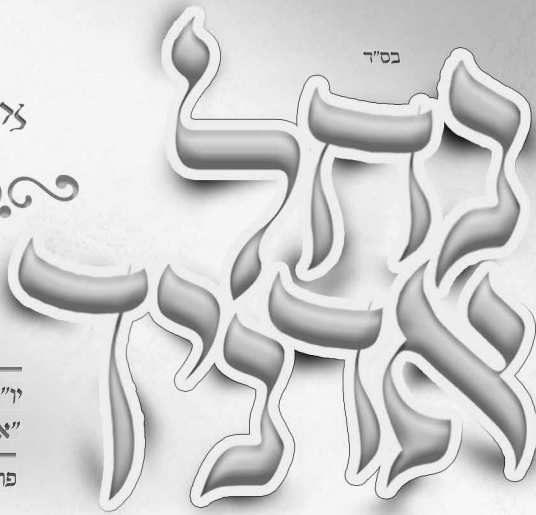

להנהלת נעים תורה וחסידות
מנדר היוצא מעוד

י"ל ע"י התאחדות האברכים
"אדנים לתורה" דחסידי זוטשקא
פר' לך תשפ"ה • גליין רע"ט

פלאות התורה מאוצרותיו של
הנה"ח ר' זרח רוזנטל שליט"א

חזקי הנה"ח

מעין נובע במשנת כ"ק מרן רבוה"ק זי"ע

נהל קדומים

"בתורת ה' חפצו"

כבישת דרך התורה של אברהם אבינו לבנו

מונב במדרש שוחר טוב על תהילים עה"פ (א, א) "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים" זה אאע"ה שלא רצה ללכת בעצת דור ההפלה, ובמושב לצים לא ישב שאע"פ שאבימלך אמר לאאע"ה (כ, טו) "הנה ארצי לפניך" לא קיבל ממנו, ובמס' ע"ז (י"ט ע"ב) א"י שזה היה ארץ פלישתים שהיה מושב לצים וכו', "כי אם בתורת ה' חפצו", אומר המגלה עמוקות (באות המס' פ' לך לך עמוד יז) שלכן ירד דווקא למצרים כי חפץ בתורת ה'. ויש להבין מה הקשר של מצרים למי שחפץ בתורת ה'.

מעשי אבות סימן לבנים

איתא ברמב"ן שהתורה מאריכה רק בסיפורי האבות הק' כשהם בבחינה של סימן לבנים, ולכן קודם לגיל 75 של א"א, כשעדיין חי כאדם פרי - שהרי היה עקה, הגם שהיה צדיק קדוש וטהור עם מס' נוראה, אין מספרים ממנו בכלל. ומהרגע שא"ל הקב"ה לך לך וכו' ואעשך לגוי גדול שיהיה אב לבניו בני ישראל, מרגע זה שנעשה הבחינה של סימן לבנים, מספרים כבר על מעשי אברהם אבינו. עד שמסר א"א את תואר האב לבנו יצחק כשהלך לשאת את רבקה. וכיון שמאז כל ענין 'מעשה האבות סימן לבנים' הוא ע"י יצחק, כבר לא מספרים מא"א. וכן אצל יצחק אבינו כשמסר ליעקב א"א את התואר אב כשהלך לשאת אשה בחור ולהוליד את השבטים הק' - ומשם והלאה רק מספרים על מעשי יעקב א"א. כאשר נעשו מעשיו בחינה של מעשי אבות - שהיו סימן לבנים.

ירושת אברהם את ארץ כנען

וא"ל בחת"ס בתורת משה שהנה אחרי המבול כתוב בנח "ויחל נח איש האדמה" ומפרש רש"י אדוני האדמה, היינו הבעלים של כל העולם. ולחת"ס הביאור כיון שהמציל מזוטו של ים הוי שלו, וכיון שכל העולם הוצף ונמחה מה שנשאר ע"י הצלת נח שייך לנח.

ואומר החת"ס שאחרי המבול חילק נח את העולם כולו בין שלשת בניו. לבנו שם נתן את אסיה (ממרח) עם גבול ים התיכון, יבשת אירופה נתן ליפת (ממבואר בתרגום יונתן) ויבשת אפריקה נתן לבנו חם (היבשות האחרות אמריקה ואוסטרליה לא היו עדיין אז מיושבות).

והנה לאחר 340 שנים מהמבול כשעדיין היתה כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים, מרדו ברצון ה' שיתפזרו ויתישבו בכל היבשות, והם אמרו "פן נפוץ על פני כל הארץ". ועיקר המורדים היו מבני שם שעזבו את אסיה, והלכו לאותה בקעה בבבל כאשר הם שמו עליהם את מנוד מבני חם למלך, ובנו שם את המגדל הגבוה, ובאותה שעה נשארה יבשת אסיה כהפקר בלי בני שם, "והכנעני אזו בארץ" שמאחר ובני שם הפקירו את אסיה יכלו הכנענים לזכות באר"י מההפקר, ולכן הלוקח מהכנענים אומרים לו המשך בעמוד ב' <<<

וידוע מה ש"ק מרן אדמו"ר שליט"א חוזר כסדר מרביה"ק הנחל יצחק זי"ע"א שבזמן הזה כשמחנכים ילדים למסירות נפש, אין צריך לצייר מסירות נפש שכופים עליו לכפות בה' ובתורתו, אלא כל התגברות והתאמצות בשמירת עינים וכדו' הוא מסירות נפש, ומכוחו של אברהם אבינו שהשליך עצמו לתוך כבשן האש.

והי' ברכה. ברש"י ז"ל, יכול יהיו חותמין בכולן תלמוד לומר והי' ברכה בך חותמין ולא בהם, עכ"ל. נראה לרמז בזה, כי הנה אברהם אבינו השריש בזרעו אחריו את הנקודה היהודית של אמונה בהש"ת, כי אברהם הי' ראש למאמינים, והחזיק באמונתו במסירות נפש שהי' יחיד בזה בכל העולם. וזה הכונה "ואעשך לגוי גדול זהו שאומרים אלוהי אברהם" שיהי' בליבם תמיד ניצוץ של אמונה מכח אברהם אבינו, וניצוץ זה לא יבנה לעולם, ועי"ז יהיו "גוי גדול" שלא יטמעו בין האומות, רק אפילו הפחותים שבישראל יחזיקו עצמם באמונתם בהש"ת וימסרו נפשם עליו. וזהו "שאומרים אלוהי יצחק" הוא רמז על מדריגה גבוהה יותר, שיהי' בישראל עובדי ד' שימסרו את נפשם לא רק על יסודות האמונה, רק על כל עניני עבודת השי"ת, וכמו שמסר יצחק את נפשו במצות השי"ת. וזהו "שאומרים אלוהי יעקב" היינו שיעבדו את השי"ת ביגיעה ובמסירות נפש אפילו יהיו בבחינה הקטנה המכונה יעקב.

ועי' מסיים המדרש, "יכול יהיו חותמין בכולן", פירוש שלא יהי' נחשב להם הנקודה והחותם היהודי עד שיהי' להם כל המדריגות הנרמזות באלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב כנ"ל, "ת"ל והי' ברכה בך חותמין". שכל שמוסר נפשו על יסוד הדת והאמונה שהוא מושרש אברהם אבינו ע"ה, דיו להחשב בזה כיהודי. והוא הברכה לאברהם אבינו שזרכו יתקיים הניצוץ היהודי תמיד. ו"ברכה" הוא גם ענין המשכה, כמו בריכה של מים, שאברהם אבינו הוא הצינור להמשיך את נקודת היהדות לישראל עד עולם.

(נחל יצחק - לך לך)

כח מסי"נ מאברהם אבינו

איתא מהאר"י הק' וכן כתב בצעטיל קטן (אות ב) להרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע"א, דכוונת ברכת אבות שבשמו"ע היא ענין מסירת נפשו למען כבודו יתברך וביטול גמור לרצון ה', וזכינו לזאת ע"י האבות הק' אשר המה היו בבחינת מרכבה לשכינה, שנתבטלו ביטול גמור לרצונו יתברך ובכוחם הנחלנו לבוא למדרגה הזאת לאחוז בדרכיהם הק'. ולכן כאשר אומרים "אלוקינו", יש לכוון לקבל אלוהותו ית"ש במסי"נ, וכן כשאומרים "אלוקי אבותינו אלוהי אברהם אלוהי יצחק ואלוקי יעקב" הכוונה שבוזכות עבודתם במסירות נפש, נזכה לכך גם אנו. וזה עומק כוונת רש"י ז"ל זהו שאומרים אלוהי אברהם וכו'.

ובספה"ק תניא (פ"ד) איתא וז"ל: "ואפי' קל שבקלים יכול למסור נפשו על קדושת ה' ולא נופל אנכי ממנו בודא, אלא שנכנס בו רוח שטות ונדמה לו שבעבירה זו עוונתי ביהדותי" וכו' עכ"ל. וכן איתא בספה"ק תולדות יעקב יוסף (בא ד"ה ומשל אחד), שאמרה אשה אחת שיפה חר ה' בעמו ישראל, שהרי פייבש קל שבקלים וקידש שם שמים. דבעת שבא לו לאדם נסיון בנקודת האמונה ויחוד הבווא דולק בלבו נקודת היהדות ומוכן למסור נפשו למען כבודו יתברך אלא שבשאר עבירות איתא בגמ' (סוטה א) אין אדם עובר עבירה אלא א"כ נכנסה בו רוח שטות, והרוח הזאת מדמה לו לאדם שאין מאבד אמונתו ע"י עבירה זו רח"ל. אבל כאשר הוא מרגיש שנוטלים ממנו את נקודת נשמתו, אפילו קל שבקלים מוסר נפשו עקד"ש". עכלה"ק.

וכדברים אלו איתא במדרש שיר השירים (ח, ט) וכן הוא בב"ר (פר' לך) עה"פ (שה"ש ח), "אחות לנו קטנה", הקב"ה אומר לבני פמליא שלו, אחות לנו - זה אברהם, שנאמר (יחזקאל ל) "אחד היה אברהם, ויריש את הארץ", ואיחה חיבר ואיחד את כל באי עולם לפני הקב"ה וכו', "מה נעשה לאחותינו ביום שידובר בה", ביום שגזר והמדה הרשע על אברהם ואמר לירד לכבשן האש, לשון "ובר והשמה" "אם חומה היא, נבנה עליה טירת כסף", אם חומה היא זה אברהם, אמר הקב"ה, אם מעמיד הוא דברים כחומה, שקיבל עליו אמונת ה' ונותן נפשו כחומה זו שעומדת במלחמות, "נבנה עליה טירת כסף" נצילנו ונבנה אותו בעולם, וכסף בלשון כיסופין, טירה של כיסופין להקב"ה, להשכין כבודו עליו תמיד, "ואם דלת הוא, נצור עליה לוח ארז", אם דל הוא ממצוות ומטלטל מעשיו כדלת שאינה עומדת וחוסמת תמיד, אלא מיטלטלת אנה ואנה, חוסמת ופורצת לפרקים, כך אין בכוחו למסור נפשו על קידוש השם, "נצור עליה לוח ארז", מה צורה זו שבלוח ארז, נח להיטשטש, והיא אינה מתקיימת אלא לשיעה אחת, כל איני מתקיים עליו, להיות לו למגן ולשומרו אלא לשיעה אחת.

ותשובת אברהם היא, "אני חומה", אמר אברהם לפני הקב"ה, אני חומה, ומעמיד אני דברי למסור נפשי על קדושת ה', ואעמיד מעשים טובים כחומה, ולא אני בלבד, אלא ושודי כמגדלות, שאני עתידה להעמיד כתיים כתיים וחבורות של צדיקים היוצא בי בעולמך, וזה חנני' מישאל ועזריה שנתנו נפשם על קדושת השם והכל מכוחו הראשון של אברהם.

יצאת נשמה?

הוא מיהר עד מאד, הרי הגיע לכאן עם מטרה, מטרה קדושה, מטרה שהוא כוסף לה כבר שנים רבות, אך הוא לא סירב לבקשה של יהודים להיכנס להשלים מניין. אך כשנכנס וראה את החולה שוכב מוטל במיטה, חוורו פניו.

תשוקה עזה וכמיהה אדירה קיננה בליבו של הגאון ר' **יהושע מקראלי**, כאשר היה עוד עלם צעיר לימים, תשוקה לחזות בפני קדושו של האי עיר וקדיש מרעיש תבל ומרגזי ממלכות המגיד **מקאוניץ**. בימים אלו אשר נסיעה ארוכה הייתה דבר קשה עד מאד והוצאות הדרך מרובות היו, נראה היה הדבר כבלתי ניתן להשגה. אך הרצון הטמיר הזה לא נתן לו מנוח, ותמיד היה בלבו מחכה ומצפה לעת הכושר.

והנה זכה, ואחר עמל ויגיעה עלה בידו פדיון הגון לכסות את הוצאות הדרך. הוא לא איבד כל זמן ובהזדמנות הראשונה צר מטלטלו, בגדיו וספריו, ושם לדרך פעמיו. בהיותו בדרך על העגלה המקפצת בדרכים הבלתי סלולות בין יערות העד העבותים של אוקראינה, אז נתן דורו למחשבותיו הסוערות שהשתוללו במוחו כמחול.

לבו עלה על גדות בהתרגשות שבלתי ניתנת לתיאור, הנה הוא זוכה וכמיהתו הישנה מתממשת, והוא בדרך קאוניץ. מצד שני הוא ניסה להשליט סדר במחשבותיו, להשליט את מוחו על ליבו, ולנסות להכין את נפשו בהכנה ראוייה לראיית פני המגיד הקדוש. פיו למלל פרקי תהלים, והוא עצמצם עיניו בריכוז והתבונן בספר שלפניו.

וכן ברגשות מעורבים הוא נכנס בשערי העיירה קאוניץ.

יהושע'לי הצעיר הסתובב כחולם ברחובות קאוניץ, לבו הלם בהתרגשות, והוא חיפש אי מי שירדינו איך מגיעים אל הצדיק.

"מניין, מניין, - א צענטער!" נשמעו קריאות מבית קטן שעל פניו עבר. בפתח עמד אברך חסידי וקרא לו שיבוא להשלים מניין. יהושע רצה לסרב, הן אצה לו הדרך לראות את פני הקדוש, אך הוא לא סירב לבקשת היהודי ונכנס אחריו לבית.

כשעיניו הסתגלו לאפלולית של בין הערביים ששורה בחדו, ראה במיטה אשר בקצה החדר חולה שוכב בפנים חיוורות כסיד, ונראה כי אך קוסטא דחיותא בקצה אפיו. הוא הבין שנקרא להשלים מניין ליציאת נשמה. יהושע שהיה בחור צעיר שלא הסכין כגון דא, מה גם שלא הכין את עצמו לזה - נרעש מאד, וחולשה אחזתו.

ואז הוא רואה את האברך נגיש לחולה המסוכן ולוחש באוזניו: "ס'איז דא מניין, מ'קען שוין דאווענען מנחה!" ברגע כמימרא קפץ החולה מהמיטה. אדמומית פשטה על לחייו, אדמומית שהפכה עד מהרה לאש להבה, ובקול גדול וחזק פתח בתפילה.

"מי זה האיש המופלא הזה? - שאל יהושע'לי ההמום. "איך יודע?"! השיבו לו בתמיהה, "זה המגיד מקאוניץ".

ליקוטי אמרים • פרק לו

קיום המצוות ולימוד התורה – למעשה!

ואכן, "משא"כ כשאפשר לעשותה ע"י אחרים אין מבטלין ת"ת, אף שכל התורה אינה אלא פירוש המצוות מעשיות, והיינו משום שהיא בחי' חב"ד של אין סוף ב"ה ובעוסקו בה ממשיך עליו אור אין סוף ב"ה ביתר שאת והארה גדולה לאין קץ מהארה והמשכה ע"י פקודין שהיא אברי' דמלכא, ח"ש רב ששת חדאי נפשאי לך קראי לך תנאי כמ"ש במ"א באריכות".

הרבי מציב כאן קושיא מופלאה בפשטותה. הרי לכאורה כל התורה היא פירוש כיצד לעשות את המצוות. דפים שלמים בגמ' ופוסקים מיועדים לברר את המעשה אשר נעשה. וכיצד איפוא מסתבר, שהציווי והפירוש למצווה, תהיה גדולה יותר ממעשה המצווה עצמה. והתירוץ הוא גם כן נפלא בפשטותו. כי אכן מעשה המצווה כשלעצמה היא איברי המלך. אך הפירוש של המצווה, והסברה של המצווה, זהו החכמה בינה ודעת של המלך, אשר גדולה היא לאין ערוך. ולכן, אם אין עליו חוב לקיים כעת מצווה, הרי מצוות תלמוד תורה קודמת בזה מה שעליו לעשות עכשיו, ולא לחפש לקיים מצוות מעשיות אחרים. ולפי האמור שמצוות תלמוד תורה היא תיקון הנפש הגדול ביותר, מובן מה שאיתא, שרב ששת כאשר סיים ללמוד, אמר לנפשו, שמחי נפשי, בשבילך קראתי בשבילך שנית. כי לימוד התורה היא אכן לתיקון הנפש הגדול ביותר.

כעת, נמשיך ונראה נפלאות בגודל מעלת מצוות לימוד התורה, והתיקונים שנעשים על ידי זה. "והנה המשכה והארה זו שהאדם ממשיך ומאיר מהארת אור אין סוף ב"ה על נפשו ועל נפשות כל ישראל היא השכינה נכנסת ישראל מקור כל נשמות ישראל, כמ"ש לקמן ע"י עסק התורה נקראת בלשון קריאה קורא בתורה פירוש שעל ידי עסק בתורה קורא להקב"ה לבוא אליו כביכול כאדם הקורא לחבירו שיבוא אליו, וכבן קטן הקורא לאביו לבוא אליו להיות עמו בצוותא חדא ולא ליפרד ממנו ולישארו יחידי ח"ו".

כאשר יהודי יושב ולומד, הרי הוא ממשיך הארה לא רק על נשמתו הפרטית, אלא על שורש כל ישראל שמאוחדים למעלה למקור אחד הנקרא נכנסת ישראל מה שנקרא השכינה. והמדרגה הנוראה לה זוכים ע"י לימוד התורה, שע"י התורה קוראים כביכול לקב"ה בעצמו, דהיינו, שמתאחדים עם השי"ת בייחוד שהוא למעלה מכל המדרגות.

והתבונן נא, שיש אחד שקורא לחבירו מחמת דבר מסוים שרוצה ממנו, או מעלה מסוימת שיש לחבירו והיא הגורמת שהוא ירצה שיהיה בקרבתו. אמנם, הבן שקורא לאביו, אין הוא קורא לו מחמת מעלותיו, אלא שחסר לו עצם זה שהוא יחידי, הוא צריך שאביו בעצמו יהיה אצלו. ודבר זה הוא גבוה למעלה מכל המדרגות, ומעלה זו ממשיכין ע"י התורה הקדושה, ש'קוראים' כביכול להשי"ת.

"וזהו שכתוב קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת, ואין אמת אלא תורה, דהיינו שקורא להקב"ה ע"י התורה דוקא, לאפוקי מי שקורא אותו שלא ע"י התורה אלא צועק אבא אבא, וכמו שקובל עליו הנביא ואין קורא בשמך כו', וכמ"ש במ"א ומוזי יתבונן המשכיל להמשיך עליו יראה גדולה בשעת עסק התורה כמ"ש ל". ומי פתי ויפספס מדרגה נשגבה זו שבאה ע"י שישב ועוסק בתורה ומתאחד עם אביו שבשמים קוב"ה.

הארה

מדרגת מצוות מעשיות היא תיקון העולם הגשמי, וזהו תפקיד האדם בעולמו לעשות לקוב"ה דירה בתחתונים. אמנם, גדולה מזו מעלת לימוד התורה, שכאשר אין עליו חיוב לקיים איזה מצווה יעסוק בתורה, שע"י קוראים כביכול לקב"ה בעצמו, ומתאחדים עמו בעצמו.

השמש נטתה מערבה ובית המדרש היה כבר מלא בעמלי תורה, צורבים לצד בעלי-בתים, וקול התורה נשמע בעוז. פנחס'ל ישב אף הוא כאשר בעריש מולו ושניהם מנסים יחד לירד לעומק דעתו הקדושה של בעל התוספות אשר לפניו. ר' לייב ישב אף הוא על מקומו וחומה של ספרים מונחת סביבו, כולם ידעו ששעות אלו אצל ר' לייב חצובות בסלע ושום רוח שבעולם אין יכולה להזיז אותו מקביעות זו.

לפתע נפתחה הדלת בסערה, ור' עזריאל - גבאי הצדקה המפורסם נכנס במרוצה הישר אל פינת בית המדרש. פנחס'ל אשר הסתכל על המתרחש הבין שבוודאי מצווה דחופה ביותר נקלעה לפתחו של ר' עזריאל, אולי אפילו פיקוח נפש ממש - אם הוא מהין לגשת אל ר' לייב בשעות יקרות אלו. להפתעתו, ראה פנחס'ל שכאשר ר' לייב שמע את מילותיו הספורות של ר' עזריאל, מיד, ללא אומר ודברים, סגר את כרך הגמרא העבה ובזריזות קם ממקומו ופסע אחריו.

פנחס'ל הבין שלצורך מצווה דחופה ביותר, אשר נצרכת במיוחד לפועלו, נועק ר' לייב והפסיק את קביעתו. אך עדיין, יש מה להתבונן בזה - חשב.

מצד אחד כבר נתבאר באריכות שעיקר עבודתנו בעולם המעשה, הוא המצוות המעשיות הנועדות לעשות לקוב"ה דירה בתחתונים, ולפי זה מצווה מעשית קודמת אף למצוות תלמוד תורה.

מאידך גיסא, נאמר לנו שתלמוד תורה כנגד כולם, כי מצוות תלמוד תורה נעלה היא לאין שיעור משאר מצוות, כי בתלמוד תורה מעלים את הפנימיות של החכמה בינה דעת של הנפש דקליפה - אל הקדושה. ונוסף לזה המעלה העצומה שמתקשרים אל חכמתו ית' שבלובשת בתורה הקדושה אשר גדולה ורבה היא לאין שיעור.

ואם נסכם את החילוק בין שתי עבודות אלו, מחדד פנחס'ל את הענין, נראה שהחילוק בין לימוד התורה למצוות מעשיות, הוא, שמצוות מעשיות נועדו לתקן את העולם הגשמי, ומצוות לימוד התורה נועדה לתקן ולהעלות את נפשו של האדם. וכאן באה השאלה מה עדיף על מה.

נהלך איפוא בעקבות רבותינו, ונציץ יחידי אל דברי התניא אשר יאיר את עינינו בשאלה זו. אחר שנתבאר בדברי הרב גדול והפלאות מעלת מצוות תלמוד תורה, אשר מזה נשמע, לכאורה, שמצווה גדולה על קיום מצוות המעשיות, אומר הרבי: "ואעפ"כ ארז' לא המדרש עיקר אלא המעשה, והיום לעשותן כתיב ומבטלין תלמוד תורה לקיום מצוות מעשיות כשאי אפשר לעשותה ע"י אחרים." "למעשה" פוסק הרב, שאכן קיום מצוות מעשיות שהם למעשה תיקון העולם, קודמת למצוות תלמוד תורה - לענין מי קודם למי. וכמו שאכן ראינו אצל רבותינו, שכאשר נצרכו לקיים איזה מצווה צדקה, להיות מעשה לצורך מצווה לעשות חסד עם הזולת וכדו', הפסיקו את לימודם. וכמו שברור לכל איש ישראל שכאשר הוא צריך לקיים מצווה שזיכהו השם, להניח תפילין, או שאר מצוות שהדין הוא שצריך להפסיק את מצוות תלמוד תורה.

ומדוע באמת - אם כה גדלה מצוות תלמוד תורה? "משום כי זה כל האדם ותכלית בריאתו וידידתו לעולם הזה להיות לו ית' דירה בתחתונים דוקא לאהפכא חשוכא לנהורא וימלא כבוד ה' את כל הארץ הגשמית דייקא וראו כל בשר יחידי כנ"ל".

כאשר האדם מציב לנגד עיניו מה חובתו בעולמו, הוא צריך להתבונן מה הוא רצון השם ובמה הוא יכול למלאותו. ולא לחשוב באיזה מצווה תהיה לו תועלת יותר גדולה. אם כן, כאשר מדובר במצווה שבגופו או מצווה שא"א לעשות ע"י אחר, הרי זה מה שה' אלווקין שואל מעמך עכשיו לתקן את העולם הגשמי ע"י מצווה מעשית זו. למרות שבפועל מצוות תלמוד תורה גדולה היא יותר ומתקנת יותר את נפשו החיונית.